

САМО АКО ПРОИЗ ПРОИЗВОДИ, МОЖЕ

ПЕТКОВСКИ: Кога учествував во пишувањето на студијата која ја спомнувате, а тоа беше во 1997 година, нашата проценка беше дека учеството на сивата економија во општествениот производ изнесува под 40 проценти. Тогаш очекував дека тој процент ќе опаѓа, а изгледа дека, спротивно на тоа, во меѓувреме тој дури и се зголемил. Настаните од 2001 година сигурно барем делумно придонеле за тоа. За намалувањето на димензиите на сивата економија две работи се од првенствена важност. Прво, мерките за нејзино сузбивање да содржат не само присилни, туку и стимулативни мерки, за да не предизвикаат премногу силен политички отпор и социјално незадоволство. Второ, политиката за нејзино стеснување првенствено да дејствува на нејзините причини, а не последици, па и кога со тоа се засегаат интересите на влијателни поединци и групи. Во спротивно, таа би се претворила во трагикомична пресметка со маргиналните слоеви во општеството.

Пишува:
Рената МАТЕСКА

✱ Професоре Петковски, Вашиот научен интерес е фокусиран на макро-економијата, меѓународните финансии, финансиските пазари и институции. Што би коментирале за економската слика во државава, имајќи предвид дека сме сиромашна држава, со голем број невработени, со трговски дефицит, без многу странски инвестиции, корупција...?

ПЕТКОВСКИ: Постои речиси општа согласност дека економската ситуација во земјата не е поволна. Некои нејзини аспекти, како што е невработеноста, носат значителни ризици не само за економската, туку и за социјалната и за политичката стабилност на земјата. Значи, да го парафразирам Карл Маркс, иако тој веќе не е во мода, суштината е во тоа не да се разбере, туку да се промени стварноста.

✱ Сивата економија во државава претставува наша болна точка. Има ли соодветно решение за состојбата со оглед и на Вашата студија "Димензиите на сивата економија во Македонија" и анализите кои сте ги направиле?

✱ Според реалноста ние не сме многу привлечни за странски инвестиции. Каде е проблемот и како да станеме 'мека' за надворешен капитал?

ПЕТКОВСКИ: За привлекување на странски, исто како и на домашните инвеститори, потребно е исполнување "само" на три услови: политичка стабилност, ефикасни институции и брз економски растеж (не помал од 5 проценти годишно).

✱ Пред неколку години бевте советник на еден наш министер за финансии. Каква споредба би направиле меѓу тогашната и денешната економија?

ПЕТКОВСКИ: Бев советник на Министерството за финансии во периодот 2000-2002 година. Таа 2000 година беше петта последователна година на позитивен економски растеж во Македонија. Сама за себе таа беше многу успешна година, во поглед на економскиот растеж (највисок од почетокот на транзи-

цијата до денес), нивото на инвестиции, темпото на реформи итн. Потоа дојде воениот конфликт во 2001 година, кога економијата едноставно се сопна и потоа, како што гледаме, сè уште нема цврсто застанато на нозе.

✱ Во периодот на транзиција, барем според досегашните резултати, Република Македонија е рангирана на четврто место од дното на табелата, која ја подготвува Европската банка за постигнувањата на земјите во транзиција. Ваш коментар?

ПЕТКОВСКИ: Не сакам да кажам дека тоа е единственото објаснување, но погледајте ги сите извештаи на ЕБРД, од почетокот на транзициониот пат до 2001 година и ќе забележите дека во

ВЕДУВАМЕ ДОБРИ МЕ ДА ЖИВЕЕМО ДОБРО

нив релативната позиција на Македонија е поповолна отколку по таа година. Нашата економска политика (и не само таа) има направено долга листа на промашувања од раните деведесетти години до денес, но фер е да се каже и е лесно видливо дека нашето релативно заостанување во добар дел се должи и на последиците на воениот конфликт. Така барем говорат фактите и бројките.

☀ Изјавивте дека клучна тема за македонската економија е зголемувањето на извозот. Според актуелната состојба, дали Македонија ќе успее?

ПЕТКОВСКИ: Гледано статично и назад, нашите шанси за експанзија на извозот се мали - тој стагнира цели 14 години. Но, гледано динамички, ако ги забрзаме и ги продлабочиме реформите, тогаш ќе бидеме наградени со пораст на извозот и стандардот. Само ако произведуваме добри производи, можеме да живееме добро.

☀ Познато е дека бевте во најтесниот круг, како втор кандидат, за гувернер на Народна банка. Најверојатно Вие ќе ја

добиевте и поддршката од опозицијата. Доколку Ве избереа, како ќе ја водевте монетарната политика?

ПЕТКОВСКИ: На ова прашање можам да одговорам само како човек од академската средина. Мислам дека успешноста на работата на НБРМ во иднина ќе биде оценувана според тоа до кој степен таа успеала да ја прошири сегашната мошне ограничена улога на монетарната политика.

☀ Пред одредено време го коментиравте проширувањето на Европската унија и користа која евентуално ние би ја имале. Позната е брзината со која се одвиваат нашите реформи, постои ли можност од тоа да имаме некаков финансиски ефект?

ПЕТКОВСКИ: Главниот позитивен ефект од евентуалното приближување кон ЕУ би било зголемувањето на странските инвестиции. Инаку, Унијата сега е финансиски далеку помалку галантна кон новите членки и кандидати за влез, отколку порано, а и процесот на интегрирање носи значителни трошоци. Како што покажуваат искуствата на зем-

јите-членки, финансиските ефекти ќе зависат и од нашата способност за преговарање и од тоа дали различните министерства ќе бидат соодветно координирани за таа цел.

☀ Дали сè уште важи Вашето предупредување дека на долг рок постои ризик од зголемување на трговскиот дефицит?

ПЕТКОВСКИ: Да, македонскиот трговски дефицит е толкав што не е одржлив на подолг рок и таквото тврдење не е тешко да се образложи. Неговото опстојување, при стагнантен извоз, би можело да ја отежни отплатата на надворешниот долг, со познати крајно негативни последици за репутацијата на земјата.

☀ Вообичаено, во Македонија секогаш им се дава приоритет на политичките прашања, додека економските се маргинализираат. Како и колку внатрешно - политичките случувања се одразуваат врз севкупните економски состојби во државава? Колку и како странските експерти ангажирани од страна на премиерот Владо Бучковски можат да ни помогнат за подобрување на економската слика?

ПЕТКОВСКИ: Сè уште сме во ситуација каде што политиката, односно државата, често се меша во работи каде што не ѝ е местото, а таму каде што е неопходно потребна (на пример, кај регулацијата на монополите, заштитата на сопственичките права итн.), таа е премногу дискретна. Во секој случај, деполитизацијата на економијата е еден од главните предуслови за нејзино зајакнување.

Што се однесува до економските советници, за мене не е битно дали тие се странски или домашни експерти. Она што е важно ќе биде ефектот од нивното ангажирање, а тој ќе зависи, како и секогаш во вакви прилики, од нивната способност и залагање, но и од умешноста на работодавачот (Владата), соодветно да ги искористи нивните потенцијали.

